

Geachte heer Slob, beste Arie,

De voortdurende verbetering van de kwaliteit van het primair onderwijs is een grote uitdaging waar wij voor staan. De PO-Raad voelt zich daar vanzelfsprekend ook verantwoordelijk voor. Goed onderwijs is namelijk van belang voor onze jongste generatie, om als burger te kunnen participeren en bij te dragen aan een (toekomstige) samenleving. We zijn het aan hen en onze stand verplicht daar het uiterste voor te doen. Daartoe hebben het ministerie van OCW en de PO-Raad in 2014 het Bestuursakkoord voor de sector primair onderwijs (hierna: het bestuursakkoord) gesloten, met ambitieuze doelstellingen voor de ontwikkeling van het primair onderwijs tot 2020. Voorts is in 2018 het bestuursakkoord geactualiseerd. Op basis van de tussenresultaten hebben PO-Raad en OCW nieuwe afspraken gemaakt en in overleg bepaald waar extra inzet op nodig is.

Ontwikkeling vereniging PO-Raad

De PO-Raad neemt de afspraken die zijn gemaakt serieus. Dat is onder meer zichtbaar in het feit dat de inzet die is gepleegd op het vullen van Vensters succesvol blijkt: het aantal scholen dat Vensters heeft ingevuld is bijna verdubbeld. Tegelijkertijd zien we een grote verscheidenheid in de sector, die zich bijvoorbeeld uit in verschillende snelheden van ontwikkeling. Bij het maken van de afspraken in 2014 is ook afgesproken dat besturen keuzes kunnen maken in prioriteiten, die aansluiten bij de eigen bestuurlijke opgave. Een groot deel van onze besturen is in staat gebleken om de kwaliteit die wordt beoogd in het bestuursakkoord te realiseren en vast te houden in de praktijk. Deze ontwikkeling gaat gepaard met de ontwikkeling van een steeds sterkere vereniging waarin het ontwikkelen van een aanspreekcultuur tussen schoolbesturen ook gemeengoed lijkt te worden en breed gedragen wordt. Leden die hun kwaliteit op orde hebben, willen geen hinder ondervinden van hen die dat niveau nog niet helemaal bereikt hebben. De aanspreekcultuur bevorderen we niet alleen tussen de leden, maar hanteren wij ook zelf als bestuur van de PO-Raad. Zo hebben we leden met te grote vermogensposities aangesproken, wordt de zelfde systematiek gehanteerd bij het niet naleven van de afspraken rondom ouderbijdrage en zal ook rondom de kader van 'thuiszitters' gesproken worden met de betreffende organisaties. Ook tijdens de [ALV](#) van de PO-Raad op 13 juni is het belang van het nakomen van de afspraken uit het bestuursakkoord onder de aandacht van de leden gebracht. Ook is daar aangekondigd dat het gesprek over lidmaatschapseisen binnen de vereniging wordt gestart. Een betrouwbare partner komt binnen de kader van redelijkheid en haalbaarheid haar afspraken na.

Het realiseren van onderwijskwaliteit is echter wel een gedeelde verantwoordelijkheid, waar ieder vanuit zijn eigen rol een bijdrage levert. Kwaliteitsuitdagingen en het belang van onderwijsverbetering zijn zaken die zowel het veld als het ministerie aangaan. Continuïteit en stabiliteit (ook in beleidsvorming en sturing) zijn randvoorwaardelijk en horen daar vanzelfsprekend bij.

Afspraken

De [Strategische Agenda 2018-2021](#) van de PO-Raad is leidend binnen de vereniging. Deze agenda heeft de grootste ambities vanuit het bestuursakkoord geïncorporeerd. Hierdoor is nog sterker geborgd dat de doelstellingen uit het bestuursakkoord gerealiseerd gaan worden en het vergroot het eigenaarschap binnen onze vereniging. De realisatie van deze agenda is op dit moment in volle gang.

Al in een eerder stadium hebben zowel OCW als de PO-Raad namelijk geconcludeerd dat een aantal zaken goed op orde zijn. Het onderstaande overzicht is hier de weerslag van.

Onderwerp	Voortgang	Toelichting
Gebruik van digitaal leermateriaal in de les	+	Doel 90% in 2020, nu 82%
Onderzoekend leren van leerlingen	+	
Cultuureducatie	+	
Kwaliteitszorg	+	Doelstelling: In 2020 scoort 80 procent van de besturen een voldoende op de standaard kwaliteitszorg. Nu al reeds behaald.

Aandeel schoolleiders dat is geregistreerd in het Schoolleidersregister PO	+	Nagenoeg elke schoolleider is geregistreerd
Aandeel scholen en besturen dat tevreden is over het post-initiële opleidingsaanbod	+	

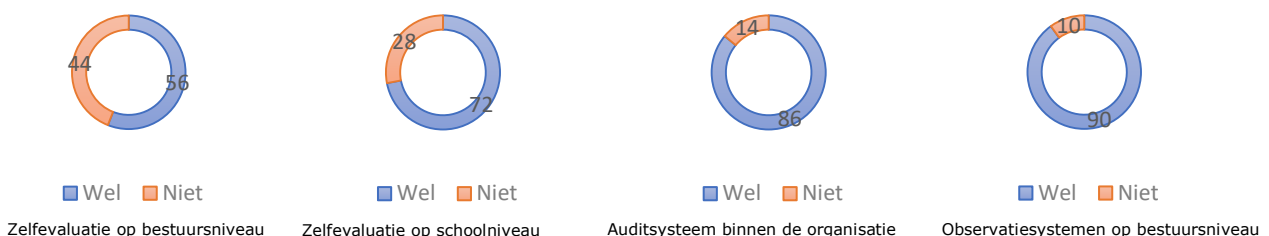
De context verandert

Bij het realiseren van alle doelstellingen moeten we de realiteit echter niet uit het oog verliezen. De huidige situatie is wezenlijk anders dan in 2014. De sector heeft te kampen met een groot leraren- en schoolleiderstekort. Dit tekort manifesteert zich op steeds meer plekken in het land en leidt tot grote problemen bij het realiseren van de kerntaak van het onderwijs. Vacatures zijn soms onvervulbaar, mobiliteit van personeel groot is en de continuïteit staat onder druk. Dat ontslaat geen enkel bestuur van haar taak om op strategische wijze over de grenzen van het personeelstekort heen vorm te geven aan goed onderwijs, maar we stellen wel vast dat deze problematiek ernstig effect kan hebben (of al heeft) op de kwaliteit en continuïteit van goed onderwijs en de uitvoering van kwaliteitsbeleid en kwaliteitsambities.

Los van voorgaande nuance, blijven er ook echt zaken waar nog winst te behalen valt. Zo zien we helaas een toename van het aantal zeer zwakke scholen, maar blijkt daarenboven in sommige gevallen de hersteltijd ook langer dan de eerder vastgestelde termijn van een jaar. De PO-Raad onderhoudt (binnen het traject Goed Worden, Goed Blijven) intensief contact met de Inspectie van het Onderwijs en doet alles wat in haar macht ligt om scholen te begeleiden om binnen de vastgestelde periode herstel te laten zien. Ondanks het feit dat iedere Zeer Zwakke school door het project wordt benaderd, blijkt dat een groot deel van de scholen die niet binnen de gestelde termijn herstelt géén gebruik maakt van het (vrijwillige) programma Goed Worden, Goed Blijven. Om besturen nadrukkelijk te wijzen op hun verantwoordelijkheid dat scholen tijdig herstel laten zien zijn we met de Inspectie van het Onderwijs overeengekomen dat besturen een [prestatieovereenkomst](#) sluiten met de Inspectie om scholen binnen een jaar te laten herstellen.

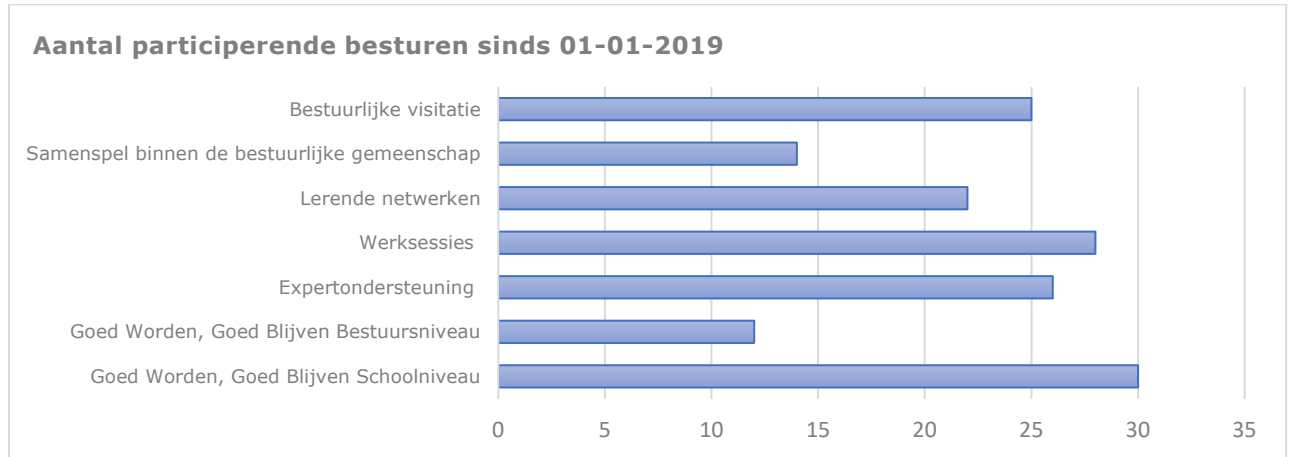
Met volle vaart vooruit...

Maar, we staan voor onze opdracht en stellen alles in werking om ontwikkelingen te realiseren. Zo is de PO-Raad o.b.v. de actualisatie van het bestuursakkoord vanaf 01-01-2019 gestart met een scala aan activiteiten om de doelstellingen rond lijn 2 (duurzame onderwijskwaliteit) en lijn 3 (professionele scholen) te realiseren. Een belangrijk onderdeel is het bellen van minimaal 70% van alle besturen om te inventariseren wat de belangrijkste kwaliteitszorgvraagstukken binnen de organisatie zijn en wat nodig is om de kwaliteit van het onderwijs verder te versterken. Inmiddels zijn ruim 100 besturen gebeld. Het geeft een voorlopig beeld waarbij deze besturen ruim 30 % van de leerlingen uit het primair onderwijs representeren. Het laat wel een duidelijke ontwikkeling zien rondom kwaliteitszorg ten opzichte van eerdere metingen op dit gebied door bv. Regioplan.

Figuur 2

Daarnaast is gestart met een ondersteuningsstructuur waar besturen gebruik van kunnen maken. De PO-Raad heeft verschillende activiteiten ontwikkeld die een bijdrage leveren aan het professionaliseren van besturen. In bijlage 1 is een opsomming geplaatst van alle activiteiten die de PO-Raad onderneemt en die bijdragen aan de realisatie van het de doelstellingen van het bestuursakkoord. In figuur 3 is het aantal deelnemende besturen in 2019 opgenomen.

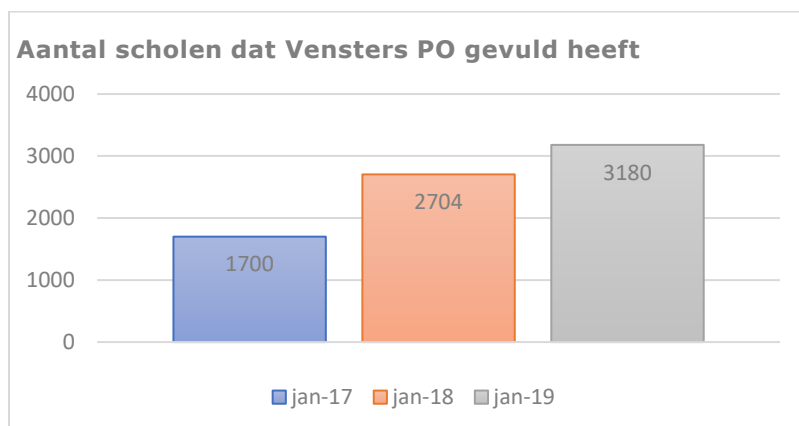

Figuur 3

Ook zien we dat de begeleiding van startende leraren (doelstelling 100%, realisatie 88%) een stijgende lijn laat zien. Om het uiteindelijke doel te bereiken is er nog meer nodig. Hier is het lerarentekort ook op van invloed. Tegelijkertijd is goede begeleiding van startende leraren een deel van de oplossing dus daar moeten we in investeren.

De PO-Raad streeft er naar dat 100% van de studenten goed begeleid kan worden via 'Samen opleiden' maar daar hebben we wel de steun en inzet van de andere onderwijssectoren bij nodig. Het streven is om hier op korte termijn nadere bestuurlijke afspraken over te maken. Daarnaast wordt er momenteel onderzoek naar strategisch HR beleid uitgevoerd, worden er ontwikkelsessies op HR-terrein georganiseerd en worden de kennis en ervaringen breed beschikbaar gesteld voor de hele sector.

Er is de afgelopen tijd veel inzet gepleegd op het gebruik van Vensters en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Daarnaast heeft de komst van de Vensters schoolgids bijgedragen aan de gevuldheid. De vulling van Vensters is de afgelopen twee jaar bijna verdubbeld.

Zoals we u al eerder hebben laten weten hebben de leden tijdens de ALV van november 2018 afspraken gemaakt over verantwoording. Onder meer de afspraak dat we ons eigen verhaal vertellen en duiden; in de ALV op 13 juni 2019 is op vraag van leden een goed werkend prototype

gepresenteerd, dat voortbouwt op het instrument 'MBO transparant'. We verwachten eind van het jaar een eerste voorstel te kunnen presenteren. Veel data is momenteel sterk verspreid over verschillende bronnen en daardoor moeilijk toegankelijk voor individuele besturen/scholen. Het presenteren van (correcte) data voorziet in een grote wens van de sector om in eigen organisaties ook gericht kwaliteitsbeleid te kunnen voeren, waarbij sectorale uitspraken (bv. de Staat van het Onderwijs), binnen de context van de eigen organisatie beter geïnterpreteerd kunnen worden.

De PO-Raad heeft aan de wieg gestaan van *Lerend onderwijs voor een lerend Nederland: de ontwikkelagenda voor de versterkte kennisinfrastructuur voor het onderwijs*. Zoals afgesproken in het Bestuursakkoord is deze agenda samen ontwikkeld samen met de VO-raad, MBO Raad, Vereniging Hogescholen en VSNU. De agenda is op 1 april overhandigd aan minister Van Engelshoven. De uitvoering van deze agenda loopt volgens twee lijnen. De eerste lijn is de verkenning van een landelijke en regionale kennisinfrastructuur in een landelijke werkgroep met vertegenwoordigers van OCW, NRO en de vijf sectororganisaties. De tweede lijn zijn projecten voor de versterking van de kennisinfrastructuur in het primair onderwijs als onderdeel van het bestuursakkoord en het bijbehorende bestedingsplan. Hieraan wordt in overleg tussen OCW, NRO en de PO-Raad de laatste hand gelegd.

De afspraken rondom het realiseren van twee uur bewegingsonderwijs worden uitgevoerd en vragen nog de nodige aandacht. Tijdens het congres van de PO-Raad is er ook aandacht besteed aan het [belang van bewegen](#) voor leerlingen. Onderzoek laat zien dat 69% van de scholen in 2018 twee of meer uren bewegingsonderwijs geeft. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2017. Gemiddeld wordt 79% van de lessen bewegingsonderwijs gegeven door een bevoegde leerkracht. Ondanks het feit dat er via de werkdrukmiddelen op veel scholen wordt ingezet op een vakleerkracht, zien we dat niet terug in de cijfers. De PO-Raad zet ook dit jaar weer een onderzoek uit naar de besteding van de werkdrukmiddelen. Daarnaast trekken PO-Raad en OCW samen op door een diepgaand onderzoek uit te voeren dat de belemmeringen die scholen ervaren bij het aantal uur bewegingsonderwijs, adequaat in kaart brengt. Het moet identificeren binnen welke gemeentes de doelstelling niet wordt behaald, hoe dit komt en wie aan zet is (bestuur, gemeente, of beiden) is om deze afspraak alsnog te realiseren. De opbrengsten van genoemd onderzoek worden in de loop van 2019 verwacht.

De PO-Raad wil benadrukken dat we weliswaar in de laatste fase van de looptijd van het bestuursakkoord zitten, maar dat nog 20% van de tijd rest om afspraken te realiseren.

De PO-Raad is volop bezig met een doorontwikkeling naar meer volwassenheid. De transparantie van de sector groeit en de aanspreekcultuur wordt steeds normaler. Het bestuursakkoord en de bijbehorende middelen hebben gefungeerd als een katalysator van deze ontwikkelingen en doen dat nog steeds en daar wordt momenteel hard aan gewerkt. De PO-Raad staat voor *Samen werken aan goed onderwijs!* Een uitdaging die we in gezamenlijkheid met alle partijen aan moeten gaan.

Met vriendelijke groet,

Rinda den Besten,
voorzitter

Anko van Hoepen,
vicevoorzitter

BIJLAGE 1: Inzet PO-Raad in het kader van het bestuursakkoord

Duurzame onderwijskwaliteit

Goed Worden, Goed Blijven Schoolniveau	Ondersteuning voor scholen waarbij de Inspectie van het onderwijs de kwaliteit als onvoldoende of zeer zwak heeft beoordeeld.	In werking
Goed Worden, Goed Blijven Bestuursniveau	Ondersteuning voor besturen waarbij de Inspectie van het onderwijs één of meerder standaarden als onvoldoende heeft beoordeeld.	In werking
Mentorschap voor beginnende bestuurders	Ondersteuning van beginnende bestuurders, of bestuurders die moeite ondervinden bij het uitvoeren van hun bestuurlijke taak door ervaren bestuurders.	In werking
Expert voor 3 á 4 dagen	Inzet van expert bij het nader verkennen en uitwerken van een kwaliteitsvraagstuk zodat de volgende stap in de ontwikkeling van de organisatie gemaakt kan worden.	In werking
Werkessies	Werkessies onder begeleiding van een expert waardoor besturen kunnen werken aan bv. het realiseren van een gedegen zelfevaluatie, het ontwerpen van ambitieuze (school)normen, analyseren van data op bestuur- en schoolniveau, of het verbeteren van de kwaliteitszorgsystematiek.	Gestart + 3 gepland voor het najaar 2019
Lerende netwerken	In lerende netwerken zullen circa 5 bestuurders met elkaar een ontwikkelvraag ontrafelen en middels verdieping op het thema bepalen wat de vervolgstap in de eigen organisatie moet zijn.	Gestart + 8 gepland voor het najaar 2019
Bestuurlijke visitatie	Een op ontwikkeling gerichte visitatie door collega bestuurders onder leiding van een onafhankelijk voorzitter. Hierbij is het de ambitie om het majeure gedeelte van de besturen de komende jaren in een bestuurlijke visitatie te laten participeren.	In werking
Leergang onderwijskwaliteit	Een serie masterclasses gericht op (onderwijs)kwaliteit waarbij groepen bestuurders de inhoud van de masterclasses actief verbinden aan de eigen organisatie en bepalen welke consequenties die heeft voor hun eigen bestuurlijk vermogen, taak en opdracht.	Verwacht, eind 2019 en medio 2020
Samenspel bestuurlijke gemeenschap	Ontwikkelingsessies gericht op het versterken van het samenspel tussen het bestuur en de Raad van toezicht, en het bestuur en schoolleiders, GMR.	In werking

Professionele scholen

Onderzoek naar Strategisch HRM		In werking
Ontwikkelingsessies Strategische HRM	Ontwikkelingsessies met o.a. schoolbestuurders, schoolleiders, HR - medewerkers, kwaliteitsmedewerkers en/ of controllers.	In ontwikkeling
Leergang Strategisch HRM	Leergang strategisch HR beleid voor bestuurders en HR-medewerkers	In ontwikkeling
Gespreksleidraden voor toezichthouders en besturen	Gespreksleidraden voor toezichthouders en bestuurders	In ontwikkeling

Verantwoording

Regie op verantwoording	Zie visueel	
Kwaliteit bestuursverslag vergroten	idem	
Afbouwen te hoge vermogenspositie	idem	

Ontwikkelgroep samenspel bestuur, intern toezicht en schoolleiders	idem	
Sectorale benchmark	idem	
Sectorale informatie	idem	
Vensters	idem	
Verantwoording passend onderwijs	idem	

Projecten en activiteiten op het gebied van verantwoording

Regie op verantwoording
Ontwikkeling van een verantwoordingsmodel samen met een praktische kring van 16 schoolbestuurders en een wetenschappelijke klankbordgroep met experts op het gebied van verantwoording.

- Praktische kring werkt in subgroepen aan verschillende thema's van verantwoording.
- 27 juni tweede bijeenkomst praktische kring.
- Vormen wetenschappelijke klankbordgroep gestart.

Kwaliteit bestuursverslag vergroten
Met schoolbestuurders ontwikkelen van een compacter, leesbaarder, meer uniform en kwalitatief beter jaarverslag. Sectorale cijfers worden daarmee beter inzichtelijk gemaakt ten behoeve van de verticale verantwoording.

- Schoolbestuurders voortvarend aan de slag.
- Werven klankbordgroep gestart.

Afbouwen te hoge vermogenspositie
Schoolbesturen aanspreken en ondersteunen bij het afbouwen van te hoge reserves en financiële deskundigheid bevorderen.

- Diverse schoolbesturen gesproken en oorzaken inzichtelijk gemaakt.
- Signaleringsgrenzen meegenomen in sectorale benchmark.
- In najaar: nieuwe gespreksronde schoolbesturen met te hoge reserves.

Ontwikkelgroepen samenspel
In samenwerking met AVS en VTOI het samenspel tussen schoolbestuurders, Intern toezicht en schoolleiders verder ontwikkelen en bevorderen.

- Eerste ontwikkelgroepen zijn in april van start gegaan.
- Nieuwe ontwikkelgroepen beginnen na de zomer.

Sectorale benchmark
Benchlearning door benchmarking. Werken aan een dialoog over een uniforme verantwoording van o.a. de vermogenspositie. Samen met de VO-raad werken we aan een businesscase.

- Businesscase wordt verder uitgewerkt.

Project sectorale informatie
Ontwikkeling van een website met openbare sectorale informatie om cijfers van en over de sector te duiden.

- Prototype ontwikkeld.

Vensters
Doorontwikkeling Vensters naar aanleiding van bezoekersonderzoeken.

- Vernieuwen Scholen op de kaart.

Verantwoording passend onderwijs
Openbare website ontwikkelen.

- Vaststellen indicatoren gestart.
- Gesprekken met samenwerkingsverbanden en schoolbesturen.

Deze activiteiten vloeien voort uit de gemaakte afspraken over verantwoording op de ALV van 22 november 2018

PORAAD